

Sammendrag:

Økonomisk verdsetting av ikke-markedsgoder: Behovet for nye verdsettingsstudier og drøfting av metoder.

Hvorfor det er behov for nye verdsettingsstudier

Foreliggende økonomiske verdsettinger av ikke-markedsgoder til bruk i nyttekostnadsanalyser på transportsektoren stammer fra begynnelsen og midten av 1990-årene. Datagrunnlaget for disse verdsettingene er i dag 10-15 år gammelt.

I løpet av denne perioden har det skjedd en betydelig omprøving og utvikling av metoder for verdsettingsstudier. De verdsettinger som brukes i dag bygger ikke på de metoder som i dag anses som de beste for å utlede økonomisk verdsetting av ikke-markedsgoder. Forskning tyder på at dagens verdsettinger kan være beheftet med til dels betydelige feil. De viktigste svakheter ved dagens verdsettinger er at de (1) ikke dekker alle goder som ønskes verdsatt (se nedenfor); (2) ikke omfatter alle transportgrener; (3) ikke er framkommet i en kontekst som er relevant for myndighetenes bruk av verdsettingene; (4) bygger på metoder som ikke i tilstrekkelig grad har gjort verdsettingsoppgaven forståelig/relevant for respondentene.

På bakgrunn av disse svakhetene anses det ikke lenger som faglig forsvarlig å fortsette å bygge på dagens verdsettinger.

Hvilke elementer som fortrinnsvis bør verdsettes og hvordan

Følgende ikke-markedsgoder har sammenheng med forbruk av transport, eller representerer eksterne virkninger av transport:

- Sikkerhet
- Tid
- Pålitelighet
- Komfort
- Forurensning (negative helseeffekter, m.m.)
- Støy
- Utrygghet / barrierer
- Helse (positive helseeffekter)
- Naturinngrep (effekter på rekreasjon og økologi)

- Kulturarv (bygninger/landskap)
- Sosiale effekter (tilgjengelighet/bymiljø)

Disse godene/attributtene vil bli nærmere beskrevet og avgrenset i de følgende kapitlene. Denne listen er ment å være uttømmende, og godene er ment å danne gjensidig utelukkende kategorier. Problemer knyttet til faren for å utelate relevante goder, eller dobbelttelle de goder som inngår, er drøftet i denne rapporten.

Det foreslås at man benytter flere metoder i en verdsettingsstudie. Grovt regnet kan det skilles mellom tre hovedtyper av opplegg for verdsettingsstudier: (1) Samvalgstudier (ofte en sekvens med parvise valg), der respondentene blir presentert for alternativer som skiller seg fra hverandre med hensyn til ett eller flere av de goder som ønskes verdsatt (ulike attributtnivåer); (2) Betingede verdsettingsstudier, der respondentene enten blir spurt direkte om hvor mye de er villige til å betale for ulike goder (godenivåer), eller velger mellom kombinasjoner av godenivåer og kostnader; (3) Atferdsstudier, der godenes verdsetting framkommer gjennom økonometrisk modellering av folks observerbare valg, for eksempel verdsetting av tid ved reisemiddelvalg eller verdsetting av vegtrafikkstøy ved boligvalg.

Alle disse metodene er relevante og vil bli vurdert. Imidlertid vil samvalgstudier gi mulighet til å verdsette flere av godene i en og samme studie. Dette kan også være fordelaktig i forhold til det å verdsette innenfor en riktigere kontekst. Det vil bli gjennomført en pilotstudie der ulike metodeutførelser vil bli utprøvd.

Kostnader for gjennomføring av et verdsettingsprosjekt

Om alle de opplistede godene skal verdsettes basert på lang utprøving og testing og bruk av store representative utvalg, så vil det kreve betydelige ressurser (anslagsvis i intervallet 6-8 millioner). Vi vil eventuelt måtte gjøre et utvalg av goder, men vi vil også ha mulighet til å få til en rimeligere sampling med bruk av Internett. Vi kan bygge på allerede gjennomført utprøving av internettbasert verdsetting av noen av godene i lokale undersøkelser. Andre goder vil kunne verdsettes i sammenheng med sikkerhetsverdsettingen, spesielt verdsetting av tid (og muligens utrygghet). En kan også verdsette flere enn to goder i en samvalgsekvens, og videre kan en designe flere samvalgsekvenser som kan dekke alle de nevnte godene. Imidlertid vil vanskene med å komme fram til enhetsverdier tale for at vi foreløpig utsetter ny verdsetting av de tre nederste godekategoriene på listen (naturinngrep, kulturarv, sosiale effekter).

Det antydes en økonomisk ramme på 3,5 - 4 millioner kroner for et hovedprosjekt. Prosjektet forutsettes å starte høsten 2006, pågå hele 2007 og bli sluttrapportert i 2008. Resultatene av prosjektet må antas å ville ha betydelig internasjonal interesse; publisering på engelsk foreslås derfor. I tillegg til en hovedrapport, bør minst to vitenskapelige artikler publiseres med utgangspunkt i prosjektet. Ved innledningen til prosjektet foreslås det organisert en internasjonal forskningskonferanse om verdsettingsstudier.